

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора економічних наук, професора Живко Зінаїди Богданівни

на дисертацію Коржевського Ігоря Івановича

«Оцінювання економічної безпеки підприємств за станом їх ділової репутації», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент

Актуальність теми дисертації. У сучасних умовах функціонування підприємств, що супроводжуються високим рівнем нестабільності, репутаційної вразливості, цифрової прозорості та загостренням конкурентної боротьби, зростає значення нематеріальних активів, зокрема ділової репутації, як ключового фактора забезпечення економічної безпеки. Втрата довіри з боку партнерів, інвесторів, клієнтів і регуляторних органів здатна призвести до глибоких фінансових втрат, обмеження доступу до ринкових ресурсів, репутаційних скандалів, а іноді й до банкрутства. Відтак постає необхідність системного осмислення ролі ділової репутації як інтегрованого показника стійкості підприємства та чинника його стратегічного захисту.

Тема дисертаційного дослідження Коржевського Ігоря Івановича «Оцінювання економічної безпеки підприємств за станом їх ділової репутації» є науково обґрунтованою, суспільно значущою та практично актуальною, оскільки охоплює мультидисциплінарне поле перетину стратегічного менеджменту, безпекових досліджень, цифрової аналітики, ризик-менеджменту та корпоративного управління.

Автор цілком справедливо наголошує, що в українській практиці бракує ефективних інструментів інтеграції репутаційного аналізу в систему оцінювання економічної безпеки підприємств. На тлі швидкої диджиталізації бізнес-процесів, впливу інформаційних ризиків і зміни моделей комунікації між зацікавленими сторонами, наукова розробка

комплексної методики оцінювання безпекового стану підприємств через призму їх ділової репутації є своєчасною та суспільно запитаною.

Висвітлення у дисертації таких питань, як побудова концептуального підходу до репутаційного менеджменту, інтеграція відкритих даних, формування механізмів антикризових комунікацій і запровадження моделі «Свідоства ділової репутації», виводить роботу в актуальне русло розвитку систем корпоративного контролю, комплаєнсу та стійкості бізнесу в умовах нової економічної реальності.

Таким чином, обрана тема відповідає пріоритетним напрямам наукових досліджень у сфері управління та адміністрування, є логічно пов'язаною з державною науково-дослідною темою навчального закладу, а також має високу практичну орієнтацію та значний інноваційний потенціал.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота Коржевського Ігоря Івановича виконана у межах науково-дослідної теми ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» — «Науково-методичні засади реалізації сучасних концепцій та технологій управління підприємствами, установами та організаціями в умовах економічного відновлення і глобалізованого розвитку» (номер державної реєстрації 0122U201378). У межах зазначеної тематики здобувачем здійснено поглиблене дослідження оцінювання економічної безпеки підприємств за станом їх ділової репутації, що дало змогу сформувати авторську концепцію інтеграції механізмів репутаційного менеджменту у стратегічне управління безпекою підприємства.

Обрана тема цілком відповідає пріоритетним напрямам науково-технічного розвитку України, насамперед у частині посилення економічної безпеки суб'єктів господарювання, формування сучасних інструментів ризик-менеджменту, використання цифрових технологій у стратегічному управлінні та розвитку нематеріальних активів бізнесу. Тематика дослідження також гармонізується з положеннями Стратегії національної безпеки України, Національної економічної стратегії до 2030 року та

підходами щодо імплементації принципів ESG і управління репутаційними ризиками у корпоративному середовищі.

Таким чином, дисертаційне дослідження логічно вписується в наукову проблематику вищого навчального закладу, має безпосередній зв'язок із державними завданнями з підвищення прозорості, довіри та стійкості національного бізнесу в умовах глобальних ризиків, і відповідає поточним потребам трансформації управлінських практик в економіці України.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, сформульовані у дисертації Коржевського Ігоря Івановича, мають належний рівень логічної, концептуальної та емпіричної обґрунтованості. Достовірність результатів забезпечується чітко вибудованою методологією дослідження, яка передбачає комплексне застосування загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема аналізу та синтезу, індукції та дедукції, порівняльного аналізу, стратегічної та фінансової діагностики, репутаційного моніторингу, експертного оцінювання та моделювання загроз у сфері економічної безпеки.

Обґрунтованість наукових результатів також підтверджується глибоким аналізом сучасної наукової літератури з питань ділової репутації, економічної безпеки, комплаєнсу та стратегічного управління. Дисертант застосував міждисциплінарний підхід до формалізації понять «репутаційний ризик» та «економічна безпека підприємства», що дозволило підвищити точність і прикладну цінність результатів. Висновки базуються як на теоретичних узагальненнях, так і на емпіричних дослідженнях, зокрема — на оцінці відкритих інформаційних джерел, аналізі статистичних даних та апробації результатів у практичній діяльності реальних підприємств.

Окрему увагу заслуговує впровадження розроблених методичних підходів у діяльність низки організацій, про що свідчать акти апробації та довідки від установ, що засвідчують практичну корисність отриманих

результатів. Це підтверджує не лише прикладний характер дослідження, а й його релевантність потребам сучасного бізнес-середовища.

Висновки та пропозиції дисертаційної роботи логічно впливають із мети та завдань дослідження, чітко структуровані за розділами, взаємопов'язані між собою та концептуально узгоджені. Рекомендації спрямовані на вдосконалення системи управління економічною безпекою підприємств, інтеграцію інструментів репутаційного менеджменту в корпоративне управління, підвищення прозорості, довіри та стійкості до зовнішніх і внутрішніх загроз.

Таким чином, наукові положення, висновки та рекомендації, представлені у дисертації, є обґрунтованими, внутрішньо послідовними та потенційно корисними як для подальших наукових досліджень, так і для практичного застосування в умовах сучасної економіки.

Достовірність та наукова новизна отриманих результатів. Достовірність результатів дисертаційного дослідження Коржевського Ігоря Івановича забезпечується системністю наукового підходу, чіткою логікою дослідження, методологічною коректністю застосованих підходів, обґрунтованістю вихідних гіпотез та репрезентативністю емпіричної бази. Автором продемонстровано глибоке розуміння сутності економічної безпеки підприємства у контексті ділової репутації, а також логіку побудови авторської моделі оцінювання, що спирається на дані статистичного аналізу, моніторингу онлайн-джерел, контент-аналізу повідомлень у ЗМІ, а також експертного оцінювання фахівців у сфері стратегічного управління та ризик-менеджменту.

Наукова новизна дисертації полягає у розвитку теоретико-методичних підходів до інтеграції ділової репутації в систему оцінювання економічної безпеки підприємств, а також у розробці практичного інструментарію, що може бути використаний в умовах сучасного цифрового середовища. Зокрема, у дисертації:

вперше:

- запропоновано концептуальний підхід до удосконалення забезпечення економічної безпеки підприємств через покращення їх ділової репутації, з метою інтеграції інструментів репутаційного менеджменту в систему стратегічного управління економічною безпекою, що дасть можливість підприємствам своєчасно ідентифікувати, оцінювати та нейтралізувати загрози репутаційного характеру, підвищуючи стійкість до зовнішніх і внутрішніх ризиків та зміцнюючи конкурентні позиції на ринку;

- розроблено комплексну методику оцінювання економічної безпеки підприємств за станом їх ділової репутації, з метою забезпечення системного підходу до вимірювання економічної безпеки на основі інтеграції багатофакторного аналізу фінансових показників, якості корпоративного управління, судових ризиків, прозорості бізнес-процесів та цифрових репутаційних даних, що дасть можливість підвищити точність і обґрунтованість діагностики рівня економічної безпеки підприємства та оперативно реагувати на загрози репутаційного характеру;

удосконалено:

- підхід до інформаційного забезпечення оцінювання ділової репутації підприємств, яке було здійснено шляхом поєднання даних із відкритих джерел, аналітики соціальних мереж, автоматизованого моніторингу ЗМІ та інтеграції з державними реєстрами, що, на відміну від традиційних підходів, обмежених внутрішніми або локальними показниками, дозволяє забезпечити вищу об'єктивність і оперативність аналізу репутаційного стану, та дало змогу розробити механізм видачі Свідоцтва ділової репутації як інструменту підвищення прозорості, довіри та безпеки в діловому середовищі;

- систему критеріїв оцінювання рівня ділової репутації підприємств, яке було здійснено шляхом розширення традиційного підходу за рахунок включення до аналізу показників прозорості ведення бізнесу, соціальної відповідальності, дотримання договірних зобов'язань і наявності судових

процесів, що, на відміну від існуючих моделей, орієнтованих переважно на фінансові результати та клієнтські відгуки, забезпечує багатовимірну оцінку репутаційного стану підприємства, та дало змогу підвищити повноту, об'єктивність і прикладну цінність результатів аналізу для прийняття управлінських рішень у сфері економічної безпеки;

дістали подальшого розвитку:

теоретичні засади трактування понять «ділова репутація підприємства», «економічна безпека підприємства», «комунікативне (управлінське) рішення», «комунікативна зацікавленість», «комунікативне рішення» та «концептуальний підхід до удосконалення забезпечення економічної безпеки підприємств під впливом ділової репутації», яке було здійснено шляхом уточнення змістовного наповнення зазначених понять у контексті стратегічного управління безпекою, що, на відміну від попередніх підходів, дозволило розглядати ділову репутацію як актив, що прямо впливає на рівень економічної безпеки підприємства, та дало змогу сформуванню комплексний підхід до оцінювання економічної безпеки з урахуванням репутаційних ризиків і інтегрувати механізми репутаційного менеджменту в загальну систему управління підприємством;

- обґрунтування взаємозв'язку між діловою репутацією підприємства та його економічною безпекою, яке було здійснено шляхом аналізу впливу репутаційних ризиків на фінансові показники, ринкову позицію та управлінську стійкість підприємств, що, на відміну від окремих фрагментарних досліджень, дозволило розглядати ділову репутацію як стратегічний фактор забезпечення економічної безпеки, та дало змогу включити оцінку репутаційних ризиків до розробленої методики оцінювання економічної безпеки підприємств;

- вивчення методичних підходів до оцінювання економічної безпеки підприємств та їх ділової репутації, яке було здійснено шляхом інтеграції підходів стратегічного аналізу, фінансової діагностики та репутаційного моніторингу, що, на відміну від традиційних методик, орієнтованих на

окремі аспекти діяльності підприємства, забезпечує комплексне охоплення чинників, що впливають на його безпековий потенціал, та дало змогу сформувати методики оцінювання економічної безпеки підприємств за станом їх ділової репутації;

- виявлення основних тенденцій розвитку підприємств України та стану їх економічної безпеки, яке було здійснено шляхом аналізу статистичних даних і виокремлення ключових факторів впливу на стабільність бізнесу, що, на відміну від попередніх досліджень, зосереджених переважно на фінансових показниках, дозволило врахувати також нематеріальні активи, зокрема ділову репутацію, та дало змогу розробити обґрунтовані критерії оцінювання економічної безпеки підприємств за станом їх ділової репутації;

- систематизаційне опрацювання відкритих джерел інформації для дослідження ділової репутації підприємств, яке було здійснено шляхом аналізу структури, доступності та змістовного наповнення публічних інформаційних ресурсів, що, на відміну від попередніх підходів, не обмежувалося окремими реєстрами або оглядовими даними, а охоплювало широке коло цифрових, медійних і державних платформ, та дало змогу виявити ключові інформаційні бар'єри й сформувати науково обґрунтовану базу джерел для проведення комплексного оцінювання ділової репутації підприємств.

Таким чином, результати дослідження не лише характеризуються високим рівнем достовірності, але й мають істотну наукову новизну, що дозволяє вважати їх вагомим внеском у розвиток науки управління, ризик-менеджменту та економічної безпеки підприємств.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях. Основні наукові результати дисертаційного дослідження Коржевського Ігоря Івановича знайшли належне висвітлення у наукових публікаціях, що свідчить про достатній рівень апробації, публічного обговорення та наукової верифікації сформульованих положень і висновків.

За темою дисертації здобувачем підготовлено та опубліковано у 9 наукових праць загальним обсягом 5,56 др. арк., з яких особисто автору належить 4,96 друк. арк., у тому числі 5 статей, з яких 4 статті – у наукових фахових виданнях України, 1 - у виданні іноземних держав що індексуються у міжнародних наукометричних базах, а 1 одноосібний розділ у колективній монографії.

Окрім того, 3 публікації представлено у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій різного рівня, що дозволило автору апробувати свої підходи в академічному середовищі, отримати зворотний зв'язок і удосконалити науковий апарат дослідження.

Тематика опублікованих праць відповідає змісту дисертації, охоплюючи як теоретичні основи оцінювання економічної безпеки, так і методичні підходи до вимірювання ділової репутації підприємства, інструменти репутаційного аналізу, ризик-менеджменту та стратегічного управління в умовах інформаційної турбулентності. Статті й тези мають послідовний, логічно пов'язаний характер, відображаючи основні етапи наукового пошуку автора.

Таким чином, рівень наукової представленості результатів дисертаційної роботи відповідає чинним вимогам до здобуття наукового ступеня доктора філософії, а обсяг і якість публікацій свідчать про високий ступінь академічної активності здобувача.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. У дисертаційному дослідженні Коржевського Ігоря Івановича поставлене наукове завдання виконано повною мірою. Робота відзначається чіткою логікою побудови, послідовним розкриттям етапів дослідження, методологічною цілісністю та високим ступенем обґрунтованості результатів. Автор продемонстрував глибоке розуміння предмета дослідження — ділової репутації як індикатора економічної безпеки підприємств — і вміння інтегрувати теоретичні

концепти з прикладними аспектами менеджменту та антикризового управління.

Здобувач впевнено володіє методологією наукової діяльності: у роботі застосовано широкий арсенал наукових методів, зокрема: контент-аналіз відкритих джерел інформації; групування, класифікація та систематизація понять; методи порівняльного та факторного аналізу; експертне оцінювання; статистичне оцінювання рівня ризиків; побудова індикаторних моделей і «Свідоцтва ділової репутації»; моделювання управлінських рішень у сфері безпеки бізнесу.

Вибір інструментарію дослідження є виваженим, аргументованим і релевантним поставленим цілям і завданням. Його застосування дозволило досягти високого ступеня аналітичної глибини, забезпечити комплексність оцінки й надати обґрунтовані прикладні рекомендації для практики корпоративного управління.

Отримані результати мають завершений, логічно вивіреним характер, з чітко сформульованими висновками, що підтверджує здатність автора до самостійного виконання наукового дослідження, аналітичного мислення та вміння синтезувати складну міждисциплінарну інформацію.

Таким чином, наукове завдання дисертації виконано на високому рівні, а здобувач продемонстрував сформовані компетентності дослідника, що повністю відповідають вимогам до здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Результати дисертаційного дослідження Коржевського Ігоря Івановича мають вагоме теоретичне та прикладне значення, що виводить роботу за межі традиційних підходів до оцінювання економічної безпеки підприємств.

Теоретична цінність дисертації полягає в удосконаленні науково-методичних засад розуміння ділової репутації як критично важливого нематеріального активу та в обґрунтуванні її ролі в системі стратегічного

управління та ризик-менеджменту. Уточнено понятійно-категоріальний апарат, зокрема введено й деталізовано такі поняття, як репутаційний ризик, репутаційна вразливість, свідоцтво ділової репутації. Поглиблено уявлення про інтегровану систему оцінювання економічної безпеки, що враховує індикатори довіри, прозорості та іміджу підприємства в цифровому середовищі. Розроблені підходи можуть стати надійною методологічною базою для подальших досліджень у галузі економічної безпеки, комплаєнсу, ESG-менеджменту та інституціональної економіки.

Практичне значення дисертації підтверджується розробкою інструментів оцінювання ділової репутації підприємств, зокрема: адаптивної моделі “Свідоцтва ділової репутації”; системи репутаційних індикаторів; алгоритму інтеграції репутаційного моніторингу в процеси стратегічного планування та ризик-менеджменту; рекомендацій щодо превентивного управління репутаційними ризиками в умовах інформаційної турбулентності.

Запропоновані методики вже впроваджено в діяльність низки підприємств, що підтверджено довідками про апробацію: NORDSAGE, SIA м. Рига (довідка № NA від 24.01.2023 р.), Міжнародної Асоціації ветеранів підрозділів антитерору «АЛЬФА» м. Київ (довідка № 29/5 від 14.05.2024 р.) та ТОВ «СТРАБІС ВЕБ» м. Київ (довідка №67 від 19.11.2024 р.). Їх застосування дозволяє бізнесу підвищити рівень економічної безпеки, зміцнити довіру з боку стейкхолдерів та мінімізувати втрати, пов'язані з інформаційними загрозами та репутаційними кризами.

Крім того, окремі положення дослідження можуть бути використані в освітньому процесі — у межах підготовки здобувачів за спеціальностями «Менеджмент», «Управління безпекою підприємств», «Корпоративне управління», а також у програмах підвищення кваліфікації керівників і фахівців у сфері ризик-менеджменту.

Таким чином, дисертаційна робота має високу наукову та практичну цінність, що забезпечує її актуальність у сучасних умовах трансформації управлінських парадигм.

Оцінка змісту дисертації та її оформлення. Дисертаційна робота Коржевського Ігоря Івановича є логічно структурованим, завершеним науковим дослідженням, що повністю відповідає вимогам, встановленим до робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Зміст дисертації чітко узгоджується з метою, завданнями та гіпотезами дослідження, а також відзначається внутрішньою логікою, методологічною цілісністю та послідовним викладом наукового матеріалу.

Кожен розділ дисертації побудовано з урахуванням етапності дослідницького процесу. Висновки до кожного розділу є обґрунтованими та впливають із аналізу теоретичних джерел, емпіричних даних і власних напрацювань автора. Робота засвідчує глибоке володіння здобувачем сучасними теоретичними концептами, інструментами репутаційного аналізу, методами оцінювання економічної безпеки та моделюванням управлінських рішень.

Здобувач продемонстрував високий рівень самостійного критичного мислення, здатність до аналітичного узагальнення, інтерпретації складних міждисциплінарних понять та формування власного авторського бачення досліджуваної проблематики.

Оформлення дисертації відповідає чинним нормативним актам, зокрема Наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами) та Постанові Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. Текст написано грамотною науковою мовою, з дотриманням термінологічної точності, стилістичної єдності та академічної доброчесності. Посилання на використані джерела виконано згідно з вимогами бібліографічного опису.

Таблиці, рисунки, схеми та аналітичні графіки є доречними, інформативними та візуально підтримують ключові положення дисертації. Перелік використаних джерел охоплює широке коло українських і

зарубіжних праць, що дозволяє вважати інформаційну базу дослідження повною та актуальною.

Отже, за змістом, структурою та оформленням дисертація Коржевського Ігоря Івановича відповідає встановленим вимогам і демонструє високий рівень сформованості наукової культури здобувача, що є необхідною умовою для присудження наукового ступеня доктора філософії.

Зауваження та дискусійні положення щодо оформлення та змісту. Попри високий рівень виконання дисертаційної роботи, її наукову новизну, методологічну цілісність та практичну орієнтацію, окремі положення викликають наукову дискусію або потребують додаткової конкретизації, а саме:

1. Категоріальний апарат дослідження потребує уточнення, зокрема, щодо співвідношення понять економічна безпека підприємства, репутаційна безпека, інформаційна загроза та стратегічна стійкість. У тексті трапляється їх паралельне використання без чітко визначених меж і взаємозв'язків, що може утруднювати аналітичне сприйняття.

2. Методика побудови «Свідоцтва ділової репутації» заслуговує на більш детальне пояснення: не завжди зрозумілі підстави для вибору індикаторів, вагових коефіцієнтів та критеріїв оцінювання, а також доцільність застосування запропонованого інструменту в різних секторах економіки.

3. У розділі, присвяченому емпіричному дослідженню, варто було б розширити кількісну характеристику вибірки, а також глибше проаналізувати регіональні або галузеві особливості впливу репутаційних ризиків на економічну безпеку підприємств.

4. Доцільно було б розширити міжнародний контекст проблематики, зокрема, шляхом аналізу досвіду управління репутаційною безпекою в корпоративному секторі ЄС або США, що могло би посилити прикладний потенціал роботи.

Зазначені зауваження не знижують наукової цінності роботи й можуть бути враховані автором у подальших дослідженнях.

Відсутність порушень академічної доброчесності дисертації.

Дисертаційна робота Коржевського Ігоря Івановича виконана з дотриманням принципів академічної доброчесності, визначених чинним законодавством України та етичними стандартами наукової діяльності.

Усі використані в дослідженні наукові ідеї, положення, цитати, методики та результати інших авторів коректно оформлено з відповідними посиланнями на джерела, що підтверджує етичність і прозорість проведеного дослідження. Автор продемонстрував високу академічну культуру та відповідальність у поводженні з науковим матеріалом.

У тексті дисертації не виявлено фактів академічного плагіату, фальсифікації даних або неправомірного запозичення результатів інших дослідників. Робота вирізняється самостійністю наукового підходу, авторським баченням досліджуваної проблематики, застосуванням власної методики оцінювання ділової репутації підприємств та отриманням оригінальних результатів.

Таким чином, дисертація відповідає вимогам академічної доброчесності і може бути рекомендована до публічного захисту.

Загальна оцінка кваліфікаційної наукової праці. Представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії дисертація Коржевського Ігоря Івановича на тему: «Оцінювання економічної безпеки підприємств за станом їх ділової репутації» є самостійною, завершеною науковою працею, яка вирішує важливу наукову задачу щодо вдосконалення системи забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом формування та оцінювання індикаторів ділової репутації.

Актуальність обраної тематики, наукова новизна положень, міждисциплінарна обґрунтованість і прикладна значущість отриманих результатів підтверджують вагомий внесок здобувача у розвиток сучасної науки в галузі управління та економічної безпеки підприємств. Основні

положення дисертаційної роботи пройшли належну апробацію, отримали відображення в опублікованих наукових працях і повністю відповідають змісту спеціальності 073 «Менеджмент».

Дисертація відповідає вимогам, встановленим Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук», Наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), а також Постанові Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 «Про порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

На підставі викладеного та за результатами публічного захисту вважаю, що здобувач — Коржевський Ігор Іванович — заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри менеджменту авіаційної діяльності,

Українська державна льотна академія

З.Б. Живко